

Євген Мамчур

Уманський державний педагогічний університет

**КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК УМОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У нових соціально-економічних умовах розвитку державності зростають значення й вимоги до формування майбутнього вчителя іноземної мови, соціально активної, культурної і духовно багатой особистості. Однією з основних умов цього процесу є набуття студентами вмінь і навичок вільно й комунікативно виправдано користуватися насамперед рідною мовою. Не володіючи досконало багатством рідної мови, викладач іноземної мови буде не спроможним розвинути свою думку, донести до учнів певну інформацію, реалізувати навчальну і виховну мету. Тому одним із найголовніших завдань вищої школи є формування у студентів-філологів навичок змістовно, граматично правильно і стилістично вправно висловлювати свої думки. Саме це завдання є важливим на шляху вдосконалення культури спілкування майбутнього вчителя іноземної мови як носія гуманістичних педагогічних цінностей, сутнісних характеристик нової освітньої парадигми, високих зразків професійно-педагогічної культури.

Вищий навчальний заклад України на сьогодні перебуває в стані оновлення, зумовленого його євроінтеграцією та приєднанням до Болонського процесу. Глибинні зміни вищої педагогічної школи юридично базуються на таких державних документах, як Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. Закон про вищу освіту, Державна програма «Вчитель», Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Програма щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки. Отже, проблема підготовки вчителів іноземної мови і літератури та формування

їхньої професійної комунікативної культури спілкування є однією з найважливіших у системі сучасної освіти.

Проблеми культури мови і спілкування висвітлено в працях відомих мовознавців Н. Бабич, С. Єрмоленко, А. Коваль, Т. Коць, С. Ширяєва та інших. Особливості формування культури спілкування майбутніх фахівців різних сфер досліджували такі науковці, як: Н. Артикуца, Н. Безгодова, О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Л. Головата, Т. Гороховська, І. Дроздова, С. Караман, В. Мельничайко, В. Михайлюк, Г. Онуфрієнко, Л. Паламар, М. Пентилюк, Ю. Прадід, І. Радомський, Л. Романова, О. Юрчук. Однак праць, у яких було б висвітлено методичні аспекти вироблення культури професійного мовлення з погляду на специфіку майбутнього вчителя іноземної мови, ще обмаль. Комплексне вирішення цієї проблеми лише набирає обертів. Актуальність порушеного питання є беззаперечною, оскільки воно ще недостатньо вивчене й висвітлене, потребує теоретичного обґрунтування дидактичних засад формування культури фахового мовлення майбутніх учителів іноземної мови.

Культура є складним суспільним феноменом, який відігравав і продовжує відігравати величезну роль у життєдіяльності людини. Характерною ознакою всебічно розвиненої особистості та компетентного фахівця є культура спілкування і рівень професійного мовлення. З огляду на це, упродовж навчання у вищому педагогічному закладі в центрі уваги мають бути якості професійного мовлення студентів, над удосконаленням яких варто працювати викладачам усіх передбачених навчальним планом дисциплін.

Кінцева мета навчання майбутнього вчителя іноземної мови – формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності, що розглядають як мовну поведінку, яка є специфічною для академічного та фахового середовища. При цьому комунікативна компетентність є провідною і стрижневою, оскільки лежить в основі всіх інших видів компетентностей [2, с. 118]. З огляду на це, навчання майбутніх учителів іноземної мови треба здійснювати з урахуванням особистісно орієнтованого, комунікативно-діяльнісного й компетентнісного підходів.

Особистісно орієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток і самореалізацію особистості студента, задоволення його освітніх і культурних потреб. Його метою є впровадження сучасних педагогічних технологій, а саме: педагогіки співробітництва («проникаючої технології»); гуманітарно-особистісної й ігрової технологій; технологій розвивального, проблемного й індивідуального навчання (індивідуальний підхід, індивідуалізація навчання, метод проектів); колективний спосіб навчання.

Поряд з особистісно орієнтованим підходом у процесі навчання майбутніх учителів іноземної мови і формування в них культуромовної компетентності необхідно застосовувати комунікативно-діяльнісний підхід. Він знаходить відображення в теорії породження мовлення і передбачає вибір змісту навчальних предметів з опорою на врахування специфіки майбутньої фахової діяльності. «Означений підхід характеризується виявленням студентами особливостей процесів надбання культурно-історичного досвіду, накопиченого людством і його передачі, виробленої соціальною практикою, тобто засвоєння знань, умінь, навичок, видів та способів діяльності» [4, с. 115]. Доцільно, щоб студенти не тільки засвоювали необхідний обсяг теоретичних знань, практичних умінь і навичок, але й розвивали мовленнєво-мисленнєві здібності, організовували спілкування на належному рівні з дотриманням усіх вимог до культури мовлення.

Реалізація комунікативно-діялісного підходу під час навчання майбутніх учителів іноземної мови створює підґрунтя для подальшого розвитку та систематизації здобутих знань, удосконалення мовно-мовленнєвих умінь і навичок, що сприяє безперервному формуванню комунікативної культури. Останню ж розуміють як оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та основами культури усного й писемного мовлення, базовими вміннями й навичками використання мови у життєво важливих сферах і ситуаціях спілкування.

Культура мовленнєвого спілкування виробляє навички регулювання відбору та застосовних засобів у процесі мовленнєвого спілкування, допомагає

сформувати дбайливе ставлення до їхнього використання в мовленнєвій практиці. Вимоги до комунікативних якостей мовлення особи (викладача іноземної мови) детерміновано її педагогічними обов'язками та діяльністю: забезпечити повноцінну передачу навчального матеріалу, результативну навчально-педагогічну діяльність студентів і продуктивну співпрацю між викладачем і студентом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абишева А.К. О понятии «ценность» // Вопросы философии. – 2002. - №3.
2. Окопна Я. Соціолінвістичні засади формування професійно орієнтованої компетентності у майбутніх туристичних менеджерів німецькою мовою як другою іноземною / Я. Окопна // Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України. Серія «Педагогічні та психологічні науки». – 2014. - №1. – С. 115-127.
3. Сергійчук О. Педагогічні аспекти реалізації особистісно орієнтованого підходу в навчальному процесі ВНЗ / О. Сергійчук, А. Сембрат // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2014. – Випуск 48. – С. 39-46.
4. Теорія і практика професійної освіти : навчальний посібник / [за ред. проф. З. Курлянд]. – К. : Знання, 2012. – 390 с.